

LA SORTIDA¹

Lev Trotski

agost de 1934

---

versió catalana feta per Alejo Martínez – alejomp@lycos.es - des de: “La salida”, en, *Escritos*, Tomo VI, volumen 1, Editorial Pluma, Bogotá, 1976, pp. 130-141.

Ja hem dit que a França el Partit Socialista avança en la direcció oposada a la que ho fa l'estat: mentre que el parlamentarisme ha estat substituït pel bonapartisme, que representa una etapa inestable en el camí cap al feixisme, la socialdemocràcia, per contra, va cap a un conflicte mortal amb el feixisme. Però, ¿pot hom atribuir una significació absoluta, i per tant internacional, a aquesta perspectiva actualment tan important per a la política francesa?

No; la veritat és sempre concreta. Quan parlem dels camins divergents que prenen la socialdemocràcia i l'estat burgès sota les condicions de l'actual crisi social tenim al pensament només la tendència general de desenvolupament i no un procés uniforme i mecànic. Per a nosaltres la solució del problema polític depèn de fins a quin punt es realitzi efectivament la tendència. També es pot plantejar aquesta possibilitat al revés, cosa que espere no provoqui objeccions entre nosaltres; és a dir, que en la nostra època el destí del proletariat depèn en gran mesura de la manera resolta en què la socialdemocràcia, en el breu interval que li concedeix la marxa dels esdeveniments, aconseguisca trencar amb l'estat burgès, transformar-se i preparar-se per a la lluita decisiva contra el feixisme. El fet mateix que el destí del proletariat depenga d'aqueixa manera de la socialdemocràcia és conseqüència de la fallida de la Internacional Comunista com a partit dirigent del proletariat internacional i, també, de l'excepcional agudesesa de la lluita de classes.

La tendència del centrisme a superar el reformisme i la seua tendència a la radicalització no poden menys que ser de caràcter internacional, la qual cosa es correspon amb la crisi general del capitalisme i de l'estat democràtic. Però allò decisivament important per a extreure conclusions pràctiques i, sobretot, organitzatives, és saber *com* es reflecteix aquesta tendència (en una etapa *determinada* del procés) en el partit socialdemòcrata d'un *país donat*. La línia general de desenvolupament definida per nosaltres únicament ha de guiar la nostra anàlisi, però de cap manera preveure per endavant les conclusions a deduir d'ella.

En l'Alemanya prefeixista la proximitat de la ruptura entre l'estat burgès i el reformisme s'expressà en la formació de l'ala esquerra de la socialdemocràcia. Però, donada la total desorientació de les masses, el poder de l'aparell

burocràtic demostrà ser suficient per a tallar l'avanç de l'encara dèbil ala esquerra (SAP) i mantenir el partit en els carrils d'una política conservadora i expectant. Al mateix temps, el Partit Comunista, endormiscat per les drogues del “tercer període” i el “socialfeixisme”, substituï per desfilades “amsterdameses” la mobilització revolucionària de les masses, irrealitzable en l'actual relació de forces sense la política del front únic. En conseqüència, el poderós proletariat alemany es demostrà incapaç d'oferir la menor resistència al colp d'estat feixista. Els stalinistes declararen: la culpa la té la socialdemocràcia! Però només amb això reconegueren que totes les seues pretensions de ser els dirigents del proletariat alemany no eren més que fanfarroneria buida. Aquesta tremenda lliçó política ens demostra, sobretot, que inclús en el país on el Partit Comunista era més imponent (tant en un sentit absolut com a relatiu) fou incapaç, en el moment decisiu, d'aixecar ni tan sols el dit menut mentre la socialdemocràcia tenia la possibilitat d'obstruir el camí amb la seua resistència conservadora. Recordem-ho molt bé!

La mateixa tendència històrica fonamental s'ha reflectit a França de manera essencialment diferent. Sota la influència de les condicions nacionals específiques i de les experiències internacionals, la crisi interna de la socialdemocràcia francesa ha evolucionat molt més profundament, en el seu moment, que la de la socialdemocràcia alemanya. La burocràcia socialista s'ha vist obligada a colpejar contra la *dreta*. No foren testimonis de l'expulsió d'una dèbil ala esquerra, com a Alemanya, sinó de la ruptura amb la *dreta* més coherent (en la seua condició d'agència de la burgesia), els Neos. Res reflecteix millor la diferència essencial existent entre la socialdemocràcia alemanya i la francesa que la simetria d'aquestes dues ruptures, tanmateix que en ambdós partits jugaven tendències històriques comunes: la crisi del capitalisme i la democràcia, l'enfonsament del reformisme i la ruptura de l'estat burgès amb la socialdemocràcia.

Cal calibrar, des de l'angle adequat, la situació interna dels partits socialistes de tots els països capitalistes, que travessen distintes etapes de la crisi. Però aquesta tasca supera els límits d'aquest article. Mencionem només a Bèlgica, on el Partit Socialdemòcrata, lligat de dalt a baix per una burocràcia reaccionària i corrupta (parlamentària, sindical, municipal, cooperativa i bancària), està submergit en una lluita contra la seua ala *esquerra*, tractant de no quedar-se arrere del seu model alemany (Wels-Severing i Cia.) És evident que no es poden treure les mateixes conclusions pràctiques per a França i per a Bèlgica.

No obstant, seria un error pensar que les polítiques de la socialdemocràcia alemanya i la belga d'una banda, i de la francesa per l'altra banda representen, d'una vegada i per sempre, dues línies incompatibles. En realitat aquestes dues línies es poden transformar una en l'altra, i ho faran més d'una vegada. Es pot afirmar amb certesa que si el Partit Comunista Alemany, en el seu moment,

hagués seguit una política correcta de front únic això hagués donat un poderós impuls a la radicalització dels obrers socialdemòcrates, i l'evolució política d'Alemanya hauria adquirit un caràcter revolucionari. D'altra banda, hom no pot excloure la possibilitat que la burocràcia socialdemòcrata de França, amb l'ajuda activa dels stalinistes, deixi aïllada l'ala esquerra i faça retrocedir l'evolució del partit. No és difícil preveure la conseqüència: postració del proletariat i triomf del feixisme. Quant a Bèlgica, on la socialdemocràcia té virtualment el monopoli com a partit del proletariat, no es pot imaginar en general una lluita triomfant contra el feixisme sense un decisiu reagrupament de forces i tendències dins dels seus rengles. Cal mantenir la mà sobre el pols del moviment obrer i treure les conclusions corresponents cada vegada que siga calga.

De totes maneres, amb el que s'ha dit basta per a comprendre l'enorme importància que ha adquirit l'evolució interna dels partits socialdemòcrates per al destí del proletariat, almenys a Europa i per al proper període històric. Si recordem que en 1925 la Internacional Comunista declarà en un manifest especial que el Partit Socialista francès ja no existia, comprendrem fàcilment quant ha retrocedit el proletariat, i sobretot la seua avantguarda, durant els anys de dominació dels epígons!

Ja es digué que respecte a Alemanya la Internacional Comunista reconegué (és cert que després del fet i de manera negativa) que fou totalment incapaç de combatre el feixisme sense la participació de la socialdemocràcia en la lluita. En allò tocant a França, la Internacional Comunista s'ha vist obligada a declarar el mateix, però per endavant i positivament. Molt pitjor per a la Comintern, però molt millor per a la causa de la revolució!

En abandonar, sense explicacions, la teoria del socialfeixisme, els stalinistes al llençaren per la borda el programa revolucionari. "Les vostres condicions seran les nostres", han declarat als dirigents de la SFIO. Han renunciat a fer qualsevol crítica al seu aliat. Simplement, estan pagant aquesta aliança al preu del seu programa i la seua tàctica. No obstant, quan es tracta de la defensa contra el comú enemic mortal (defensa en què cadascun dels aliats persegueix els seus propis interessos vitals) ningú té l'obligació de pagar a ningú aquesta aliança i cada un té el dret de continuar essent el que és. La conducta dels stalinistes és tal que semblen murmurar als dirigents socialistes: "exigisquen encara més; pressionen més fort; no guarden cerimònies; ajuden-nos a alliberar-nos com més aviat millor d'aqueixes desmanotades consignes que tant incomoden els nostres amos de Moscou en l'actual situació internacional."

Han fet a una banda la consigna de milícies obreres. Han declarat que la lluita per l'armament del proletariat és una "provocació". ¿Potser no és millor dividir-se les "esferes d'influència" amb els feixistes, amb els "honorables" prefectes

de policia fent d'àrbitres? Aquesta combinació és, de lluny, la més convenient per als feixistes; mentre els obrers, endormiscats per les frases generals sobre el front únic, s'entretindran amb les desfilades, els feixistes multiplicaran els seus quadres i les seues reserves d'armes, atrauran nous contingents de les masses i, en l'hora adequada escollida per ells, llençaran l'ofensiva.

Així, el front únic ha estat per als stalinistes francesos una forma de capitulació davant de la socialdemocràcia. Les Consignes i mètodes del front únic reflecteixen la capitulació a l'estat bonapartista que, al seu torn, li aplanava el camí al feixisme. Per mitjà del front únic les dues burocràcies es defenen, no sense èxit, contra qualsevol interferència d'una "tercera força". Aqueixa és la situació política del proletariat francès, que a molt breu termini pot veure's enfrontat amb esdeveniments decisius. Aquesta situació podria ser fatal si no fos per la pressió de les masses i la lluita de tendències.

Aquell que afirma "tant la Segona com la Tercera Internacional estan condemnades; el futur li pertany a la Quarta Internacional" expressa un pensament la correcció del qual ha estat confirmada novament per l'actual situació de França. Però aquest pensament, correcte en si mateix, no demostra com, en quines circumstàncies i en quant de temps es constituirà la Quarta Internacional. Pot sorgir (teòricament no està exclosa aquesta possibilitat) de la unificació de la Segona Internacional amb la Tercera, pel reagrupament dels distints elements, les porgues i l'enduriment de les seues bases en el foc de la lluita. També pot formar-se a partir de la radicalització del nucli proletari del Partit Socialista i la descomposició de l'organització stalinista. Pot constituir-se en el procés de lluita contra el feixisme i el triomf sobre ell. Però també pot formar-se considerablement més tard, d'ací a molts anys, al mig de les ruïnes i l'acumulació de runes consegüents a la victòria del feixisme i a la guerra. Per als bordiguistes de qualsevol tipus, aquestes variants, perspectives i etapes no tenen importància. Els sectaris viuen més enllà del temps i de l'espai. Ignoren el procés històric viu, que els retribueix amb la mateixa moneda. Per això el seu "balanç" és sempre el mateix: zero. Els marxistes no poden tenir res en comú amb aquesta caricatura de la política.

Ni cal dir que si a França existís una forta organització bolxevic leninista s'hauria convertit, en les actuals circumstàncies, en l'eix independent al voltant del qual cristal·litzaria l'avantguarda proletària. Però la Lliga Comunista de França no ha aconseguit transformar-se en aqueixa organització. Sense pretendre, de cap manera, disminuir la importància dels errors de la direcció, cal admetre que la raó fonamental del lent desenvolupament de la Lliga està condicionat per la marxa del moviment obrer mundial, que en la darrera dècada no ha conegut més que derrotes i retrocessos. Les idees i els mètodes dels bolxevics leninistes es veuen confirmats amb cada nova etapa del procés. ¿Però, podem anticipar ja que la Lliga com a organització serà capaç, en el lapse de

temps que queda fins al pròxim desenllaç, d'exercir un rol influent, si no de direcció, en el moviment obrer? Contestar avui afirmativament aquesta pregunta implica que es concep que el desenllaç trigarà diversos anys en arribar (tota la situació indica que no és així), o simplement que hom creu en miracles.

Resulta absolutament clar que el triomf del feixisme significaria l'enfonsament de totes les organitzacions obreres. S'obriria així un nou capítol històric, en el que els bolxevics leninistes haurien de cercar noves formes organitzatives per a agrupar-se. Indissolublement lligats a l'època que vivim, hem de formular concretament la tasca d'avui: evitar, amb la major probabilitat d'èxit possible, la victòria del feixisme, tenint en compte els grups proletaris existents i la relació de forces entre ells. En particular hem de plantejar-nos quin lloc ha d'ocupar la Lliga, una petita organització que no pot reclamar un rol independent en el combat que s'entaula davant de nosaltres, però armada amb una doctrina correcta i una preciosa experiència política. ¿Quin lloc ha d'ocupar per a impregnar de contingut revolucionari el front únic? Plantejar clarament aquesta qüestió implica, en última instància, donar la resposta. Immediatament la Lliga ha d'ubicar-se *dins* del front únic, per a contribuir activament al reagrupament revolucionari i a la concentració de forces d'aqueix reagrupament. En les condicions actuals no hi ha una altra manera d'ocupar aqueix lloc que entrant al Partit Socialista.

Alguns camarades objecten que, no obstant, el Partit Comunista és més revolucionari. Suposant que abandonem la nostra independència organitzativa, podem adherir al partit menys revolucionari?

Aquesta objecció principal (més exactament, l'única que ens han fet els nostres oponents) es recolza en reminiscències polítiques i en apreciacions psicològiques, no en la dinàmica viva del procés. Els dos partits són organitzacions *centristes* amb aquesta diferència: el centrisme dels stalinistes és producte de la descomposició del bolxevisme, mentre que el centrisme del Partit Socialista sorgeix de la descomposició del reformisme. I hi ha una altra diferència entre ambdós, no menys essencial. El centrisme stalinista, malgrat els seus convulsius viratges, representa un sistema polític molt *estable* indissolublement lligat a la situació i als interessos de la poderosa capa burocràtica. El centrisme del Partit Socialista reflecteix la situació *transicional* dels obrers, que cerquen una sortida que els mene al camí revolucionari.

Indubtablement, en el Partit Comunista hi ha milers de militants obrers. Però estan desesperadament confosos. Ahir, estaven disposats a lluitar en les barricades al costat dels feixistes genuïns contra el govern de Daladier. Avui, capitulen silenciosament a les consignes de la socialdemocràcia. L'organització proletària de Saint-Denis, educada pels stalinistes, capitula resignadament al PUP. Deu anys d'esforços per regenerar la Comintern no han donat resultat. La

burocràcia ha demostrat ser prou forta per a portar fins a les seues últimes conseqüències la seua tasca devastadora.

En donar-li al front únic un caràcter purament decoratiu, en consagrar com “leninisme” la renúncia a les consignes revolucionàries més elementals, els stalinistes retarden el desenvolupament revolucionari del Partit Socialista. Així continuen exercint el seu rol de fre, inclús ara, després de la seua acrobàtica tombarella. Avui més decisivament encara que ahir, el règim intern del partit exclou tota possibilitat de regeneració.

No es pot comparar les seccions franceses de la Segona i la Tercera Internacional com si fossen dos trossos de tela: quina fàbrica és la millor, quina és la millor teixida? Cal considerar cada partit en el seu desenvolupament i també tenir en compte la dinàmica de les seues relacions mútues en l'època actual. Només d'aquesta manera trobarem el punt de suport més convenient per a la nostra palanca.

L'adhesió de la Lliga al Partit Socialista pot jugar un gran rol polític. Hi ha a França desenes de milers d'obriers revolucionaris que no pertanyen a cap partit. Molts han passat pel PC; alguns l'han abandonat amb indignació i altres han estat expulsats. Mantenen la seua antiga opinió sobre el Partit Socialista, és a dir li donen l'esquena. Simpatitzen totalment o parcialment amb les idees de la Lliga però no s'uneixen a ella perquè no creuen que en les actuals condicions es puga desenvolupar un tercer partit. Aquestes desenes de milers d'obriers revolucionaris romanen fora dels partits, i en els sindicats fora de les fraccions.

A açò cal agregar-li els cents i milers de mestres revolucionaris, no sols de la Federació Unitària sinó també del Sindicat Nacional, que podrien servir de nexa entre el proletariat i els camperols. Estan fora dels partits, igualment hostils al stalinisme i al reformisme. No obstant, en el proper període la lluita de masses necessitarà més que mai del suport d'un partit. La implantació de soviets no debilitaria sinó que, per contra, enfortiria el rol dels partits obrers, ja que les masses, organitzades per milions en els soviets, necessiten una direcció que només un partit pot donar.

No hi ha cap necessitat d'idealitzar la SFIO, és a dir de fer-la passar, amb totes les seues actuals contradiccions, com el partit revolucionari del proletariat. Però les contradiccions internes del partit poden i han d'assenyalar-se com a garantia de la seua ulterior evolució, i en conseqüència com a possible suport de la palanca marxista. La Lliga pot i ha de donar l'exemple a aquests milers i desenes de milers d'obriers i mestres revolucionaris, que sota les condicions actuals, corren el risc de quedar marginats de la lluita. Entrant al Partit Socialista reforçaran enormement la seua ala esquerra, fecundaran l'evolució del conjunt del partit, constituïran un poderós centre d'atracció per als elements

revolucionaris del Partit “Comunista” i facilitaran en gran mesura la busca del camí revolucionari del proletariat.

Sense renunciar al passat ni a les seues idees però sense cap reserva mental pròpia d'un cercle tancat, sense deixar de dir les coses com són, cal entrar al Partit Socialista, no per a fer exhibicions ni experiments sinó per a encarar un seriós treball revolucionari sota les banderes del marxisme.

---

¹ “La sortida”, *La Verité*, setembre de 1934.